

Schola cantorum

Publicacions de l'Arxiver Musical Schola Cantorum
Entitat fundada l'any 1955 per D. n. Miguel Arnao
La Valed'U. c. n. Abel 2008 Revisió 15.





Les festes de Sant Vicent sempre són viscudes intensament per la família de l'Ateneu Musical Schola Cantorum. Enguany però, prometen ser inoblidables perquè tres músics de la nostra entitat tindran un paper protagonista: Marina Agut serà la Regina i Paula Hervàs i Lúcia Pasqual dues de les dames de la sena Cort d'Honor. Sabem que esteu molt il·lusionades. Nosaltres també. La vostra banda us acompanyarà amb alegria en tots els actes. Bones festes.



ISSN 1699-7417

Schola Cantorum (La Vall d'Uixó)

Dipòsit legal: CS-250-2000

Schola Cantorum és la revista de

l'Ateneu Musical Schola Cantorum,

entitat fundada l'any 1955

per don Miguel Arnau Abad

www.lascholacantorum.com

Disseny de portada: Vicent Antoni Ortega

Disseny i maquetació: Ana Pérez

Correcció de textos: Josep Vicent Font

Redacció: Manuel Roig, Carles Valls, Teresa

Castello, Joan Montón, Nimo Canós,

Manuel Segarra, Carlos Perales, Vicente

Ortiz, Manuel Mariano Igualada Aragón,

Fotografies: Pepe Aznar, Carlos Martí,

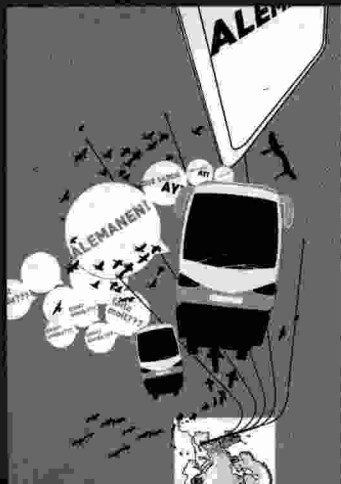
Alfonso Mangrñán, Miquel Ortega, Manolo

Catalán, José Durós, Manuel Segarra,

Ateneu Musical Schola Cantorum.

Impressió: La Gavina

Agraïments a tots els qui desinteressadament han aportat informació i documentació, sense els quals aquesta revista no hauria estat realitzar.



Quan vam proposar a Vicent A. Ortega la realització de la portada d'aquest número, de seguida va trobar el tema: el viatge a Alemanya. De manera jocosa, hi fa referència a moments d'aquella experiència que reconeixem a primer colp d'ull tots els qui la van viure. Als altres, caldrà explicar-los la llargada del viatge (més de 18 hores), la cançó de moda durant l'estada i el crit de guerra dedicat als habitants del país.



Un pen a Suïssa i un altre a Alemanya



"La Plaça" a la Vall d'Uixó.

Sumari

Editorial

Un nou impuls

Notícies

La crida de les falles

Santa Cecília

Concerts

Temporada de sarsuela

La nostra història

Miguel de la Fuente

Salut a la Filharmònica

Bandes d'arreu del món

Soittokunta

Sarsuela

Bohemios

Compositors i grans obres

Julio Gómez: la Suite en La i

Maese Pérez el Organista

Viatges

La Selva Negra

Un nou impuls

Una de les característiques de la Schola Cantorum és que sempre ha viscut intensament, a vegades massa i tot. No ho diem tan sols pels episodis en què aquesta intensitat era forçada per forces externes, sinó també perquè les iniciatives i els projectes se succeeixen de manera vertiginosa, fent que l'entitat irradie energia. Als pocs mesos de formar-se el cor masculí ja havia aparegut la necessitat de formar un quadre artístic per representar sarsueles i, consegüentment, de donar entrada a veus femenines. I no van passar gaires anys abans de crear la tuna i la banda. Actualment, seguint aquell esperit, tenim Escola de Música, Cor Polifònic, Quadre Artístic, Orquestra Jove i tres bandes (d'Iniciació, de l'Escola i Simfònica).

Per una altra part, la banda ha volgut ser digna hereua de les seues predecessores, els Benigüalets i la Música de Rambla (per dir-ho en els termes populars) i ha freqüentat (i guanyat) múltiples certàmens, cosa que ens omplia de satisfacció però que també ens obligava a treballar al límit de les nostres possibilitats.

L'any passat, després d'obtenir un primer i un tercer premi internacionals, un primer premi nacional, un primer premi autonòmic i un primer premi provincial, vam pensar que havia arribat el moment de fer un descans, refermar les

bases de l'entitat i dedicar-nos a nosaltres mateixos. A la pràctica, això vol dir deixar en suspens durant un parell d'anys la participació de la Banda Simfònica en certàmens però no afecta els actes de carrer ni els concerts ni totes les altres seccions. I també vol dir fer viatges: el 2007 vam anar a Alemanya; enguany, a Fuensalida (Toledo) i, si tot qualla, a París. L'any que ve, amb la ment fresca i les energies renovades, tornarem al maldecap dels certàmens.

Però una altra característica nostra és la fidelitat al passat i el reconeixement a les persones que han forjat el caràcter de l'entitat. Per això volem aprofitar aquesta revista per recordar dos amics que ens han abandonat fa uns mesos: Batiste Frias i Úrsula Arnau. Batiste va ser el primer president de la Schola Cantorum, ja fa cinquanta anys, i va sofrir en la pròpia persona l'arbitrarietat del poder municipal, quan, per defensar la Schola, va sofrir represàlies professionals. Úrsula va ser sempre una ferma valedora de la Schola, primer amb el seu germà, Miguel Arnau, i després, a la mort d'aquest mantenint el seu esperit enfront dels contratemps.

Seria bo que, fins i tot en els moments d'activitat més frenètica, fórem capaços de prendre un respir i, mirant enrere, recordàrem les fites que emmarquen la nostra història.





La crida de les falles



La Banda Simfònica desfilant per València el passat 24 de febrer.

Per Carles Valls

Els concerts de la Banda Simfònica

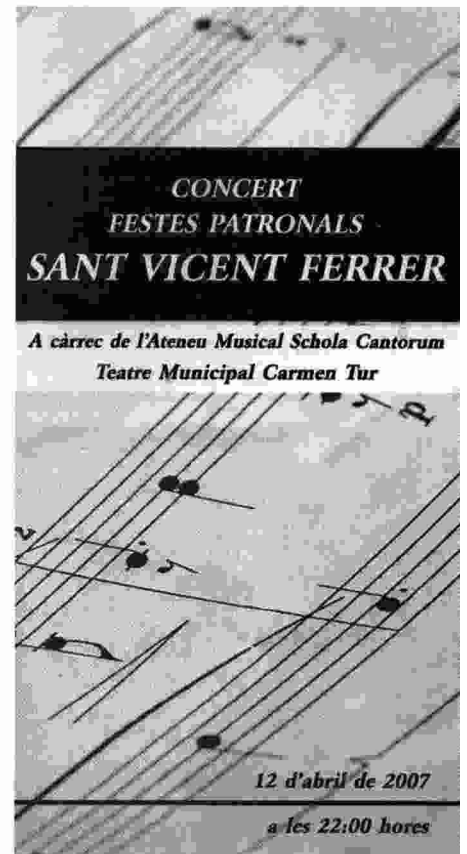
Ens proposem fer ara un recorregut pel que han estat les activitats musicals de la banda simfònica al llarg del curs passat, fent memòria dels concerts que durant aquest temps hem realitzat.

Concert de Sant Vicent

Comencem recordant el concert de Sant Vicent del qual ja vam donar notícia en la revista de l'any passat (12 d'abril del 2007), que duia novetats com el fet de celebrar-se a l'inici de les festes i haver canviat la ubicació en realitzar-se en el Teatre Municipal Carmen Tur. Malgrat les opinions contràries al canvi de lloc, per perdre's la tradició de celebrar-se a l'emblemàtica placeta de Sant Vicent, creiem que comporta importants avantatges tant per la comoditat dels muntadors com per als músics i el públic, que no han de patir les inclemències de l'oratge, sempre tan imprevisible en eixes dates.

Concert de pasdobles per St. Antoni

També el darrer any, el dia 18 de maig de 2007, hem tornat a omplir de música de pasdobles la plaça de l'Assumpció en el que ja s'ha convertit en un concert tradicional dins dels actes de les festes de Sant Antoni Abat. Molts aficionats a aquest gènere esperaven el concert i, fidels a la cita, omplien de gom a gom la plaça, agraït amb abundants aplaudiments la interpretació de les obres seleccionades, cosa que ens va dur a repetir algunes peces en un improvisat bis. En l'edició d'enguany vam portar estrenar un pasdoble del director del nostre cor, Carlos Perales, que es va encarregar de dirigir-lo personalment.



Carlos Perales dirigint la banda simfònica en el moment de la interpretació del pasdoble "Carniverito de Úbeda", que va estrenar en aquest concert.

X Concert a la Plaça de l'Assumpció

Després de les vacances d'estiu i del merescut viatge per les boniques terres de la Selva Negra alemanya, vam començar el nou curs preparant el concert de la Plaça de l'Assumpció. És l'incertiu que ens esperona a emprendre amb força el nou curs després de les vacances, a reprendre la feina i la rutina setmanal dels assajos amb la fita de tindre a les portes un concert, que és important preparar a consciència, com tots, o més si cap, per la càrrega simbòlica que va prenent al si de l'entitat.

Si bé aquest any, per problemes amb les dates, es tenia previst fer el concert el divendres 21 de setembre, en lloc de fer-se en dissabte, com va sent habitual,

l'oratge ens va impedir fer-lo eixe dia i es va decidir traslladar-lo al dissabte 6 d'octubre. Aquest dia sí que es va poder realitzar, i un nombrós públic es va aplegant a la plaça per gaudir de la revetlla musical.

El programa incorporava estrenes absolutes, com el pasdoble dedicat al nostre director, Luis Sanjaime Meseguer, creat pel nostre director de cor, Carlos Perales; novetats per a la banda, obres que no s'havien tocat, com Maese Pérez de Julio Gómez, de la qual trobareu molta informació en la present revista. D'altres que ens van mostrar els bons músics que tenim en l'entitat amb el concert en Mib per a dos clarinets de

Krommer, interpretat per Enrique Salvador i Tania Senent. L'oportunitat de sentir una fanfàrria de metalls de Karel Husa, que normalment, pel tipus de formació que som, no estem acostumats a interpretar ni el públic sol sentir. L'obra de major envergadura va ser la famosa partitura de Respighi Pins de Roma, una vella coneguda de la banda —en aquest cas en arranjament de Lluís Sanjaime—, però que molts dels components actuals encara no havien interpretat. Afrontar programes nous sempre és un repte, però a jutjar pel reconeixement del públic, vam aconseguir l'objectiu que sempre perseguim d'oferir la millor música en cada concert.



Concert de Nadal

Tancàvem l'any, com és costum, amb el Concert de Nadal celebrat el 22 de desembre al Teatre Municipal Carmen Tur. I com tots els anys va ser un èxit d'assistència, omplint fins i tot la part superior rehabilitada. Es congregaren músics de totes les seccions, des dels més menuts de la banda jove i de la banda d'iniciació passant pels de la banda de l'escola de música, fins als de la banda simfònica, acompanyats per la sempre incansable clac composta per germans, mares i pares, avis i àvies, oncles i tíes, que en aquestes dates tan familiars es reuneixen al voltant de la gran família que és la Schola Cantorum, per celebrar aquestes festes com millor sabem, amb la música. Aplegats al voltant de la taula de l'escenari, ens disposarem a gaudir d'un bon banquet musical, ben preparat pels músics de les diferents seccions, al cap dels quals els trobaven els xefs de cadascuna d'elles, els directors. Els entrants van córrer a càrrec dels components de l'orquestra jove, dirigits per Sabina Cuenca. Ens oferiren un parell de menudes peces, que ens saberen a poc, però que deixaren veure la capacitat d'aquesta menuda i recent orquestra, que a poc a poc va creixent tant en nombre de components com en la seua destresa interpretativa. Deprés d'aquestes delicatessen, continuarem amb la carta d'entrants, oferits per la banda d'iniciació, conduïda per les mans de Joan Monton. Amb les quatre menudes peces que ens brindaren, comprovarem com aquesta formació, que en principi és dedica a preparar els músics més joves, va prenent entitat i esdevé una secció més dins de les que hi ha dins l'Schola.

El primer plat va vindre per part de la banda de l'escola de música Miguel Arnau, dirigida per Sabina Cuenca. Ens oferí dues peces, de certa envergadura i que ja requereixen una major habilitat interpretativa, com són el pasdoble La gracia de Dios i Les platges de Rio, que dona una nota de color i

exotisme al menú. El plat fort de la vesprada va vindre de la mà de la banda simfònica, conduïda sàviament per Lluís Sanjaime. Ens oferiren plats de la terra, com el recuperat pasdoble Salut a la Filharmònica d'en Fulgenci Badal o el preludí de la sarsuela La Revoltosa de Chapí, i acabaren amb plats selectes centreuropeus, amb els valsos de Strauss, acompanyats per un fort però delicat licor rus, amb el Vals núm. 2 de la suite de jazz de Xostakòvitx. Al final, un xerès dolcet, amb el conegut Viva el pasodoble. Per a postres, i fora de programa, la imprescindible Marxa Radetzky, amb què finalitzà l'acte.

Enmig d'aquest sopar, però, com va sent habitual, aprofitarem per homenatjar algun membre de l'entitat que s'ha destacat per la seua tasca en favor d'aquesta societat. Enguany el destinatari del nostre reconeixement va ser Pedro Botías, trombó format en aquesta entitat i que prompte va despuntar en el món professional de la música, desenvolupant la major part



de la seua carrera al si de l'orquestra de RTVE, on, després d'una llarga carrera com trombonista esdevingué gerent de l'orquestra. Ara, en el moment en què aquesta carrera toca a la seua fi, a causa de la jubilació, s'ha considerat retre-li aquest homenatge pel temps dedicat, malgrat la distància, quan ha estat necessària la seua col·laboració en la preparació dels certàmens, on tan bons resultats hem tingut, així com haver dut el nom de la Schola, el nostre saber fer musical i educatiu, arreu dels principals centres musicals, especialment als de la capital espanyola. I precisament, en el discurs que ens atorgà, va remarcar la important tasca educativa i formativa de l'entitat, impulsada pels nostre fundador, Miguel Arnau, del qual ell mateix se'n considera un fruit. No va deixar d'elogiar els èxits que suposen els avanços demostrats per les seccions formatives. La nostra presidenta, en nom de tota l'entitat, li va lliurar una placa en reconeixement de la seua dedicació, agraint-li els seus esforços en favor de la Schola.



El membres més joves de la banda de l'Escola es divertixen amb el nou futbolí instal·lat al bar de l'entitat, gràcies a la iniciativa d'un grup de músics de la Banda Simfònica que vol fer de la Schola un espai de reunió i diversió més enllà de la vessant musical.

Per Carles Valls

Santa Cecília



Javier Sáez es prepara per a interpretar el concert per a trombó de Rimsky-Korsakov.

Aquest concert és una novetat d'enguany. Dins de les celebracions en honor a la patrona dels músics, Santa Cecília, on poguérem gaudir de les audicions celebrades durant la setmana del 14 i 15 de novembre amb grups de cambra de músics de l'entitat, i amb el propòsit de proporcionar un espai privilegiat on els nostres companys més destacats puguem mostrar-nos la seua capacitat per fer bona música com a solistes i ells tinguen l'oportunitat de treballar amb una banda acompanyant-los i passen l'experiència d'enfrontar-se al públic. Això sempre suposa un repte, un motiu per a l'aprofundiment de l'estudi

i, en definitiva, un increment en la seua formació com a músics.

Així, en un lloc poc usual com és l'auditori del Conservatori Mossèn Francesc Peñarroja de la nostra localitat, i al qual des d'ací agraïm públicament haver-nos prestat les instal·lacions, es va realitzar el concert de Santa Cecília. La primera part va començar amb una estrena absoluta d'un pasdoble, Salut a la Filharmònica, del mestre Fulgenci Badal, trobat a l'arxiu de la nostra entitat i recuperat per Joan Montón, a qui agraïm la feina feta en favor d'aquest objectiu. Després va continuar amb la interpretació d'obres a

càrrec de solistes, gaudint de l'excel·lent execució de Javier Sáez en el Concert per a trombó de Rimsky-Korsakov, de la corprenedora versió de l'Elegia per a violoncel de Fauré a càrrec d'Andrea Martí i del virtuosisme imprès al concert per a dos clarinets de Krommer en les mans de Tania Senent i Enrique Salvador.

El concert va acabar amb una segona part de la banda simfònica on s'interpretà el pasdoble Luis Sanjaime Meseguer de Carlos Perales, estrenat recentment al concert de l'Assumpció, i les Danses fantàstiques de Turina.

Grups de cambra de músics de l'entitat que participaren a les audicions celebrades en commemoració de la festivitat de Santa Cecília els dies 14 i 15 de novembre.



Quartet de corda: violí 1r Micaela Ijtode, violí 2n Joan Montón, viola Salomón Torres i violoncel Andrea Martí



Quartet de clarinets: Tania Senent, Enrique Salvador, Luis Sanjaime (clarinets) i Vicente Ortíz (clarinet baix)

Els nous músics

Banda de l'Escola de Música

Roser Giménez Segarra	Flauta
Esther Martínez Pasies	Flauta
Eufrasio Oliver Sánchez	Flauta
Ovidi Martí Garasa	Saxo
Irene Gaya Juárez	Clarinet
Carlos Morata Guirado	Trompeta
Guillem Peris Marín	Trombó
Roberto Castelló Cantarero	Flauta
Víctor Rodríguez Fas	Saxo
Ferran Navarro Llobart	Percussió
Darío Segarra Díaz	Trombó

Banda Simfònica

Àngela Canós Nebot	Oboè
Aitor Peirats Llobet	Clarinet
Rosabel Valls Aledón	Flauta
Jenifer Carmona Sánchez	Flauta
Àngel Caro Luengo	Clarinet
Víctor Peñarroja Giménez	Clarinet
Alejandro Callau Llobart	Tuba
Luis Molina Muñoz	Saxo i violoncel
Manel Igualada Fernández	Trombó i bombardí



Imatge dels músics que van entrar a les nostres bandes el dia de Santa Cecília del 2007, amb la directora i altres companys.

Temporada de sarsueles

Relació de les darreres actuacions del grup líric de l'Ateneu Musical Schola Cantorum

18 d'abril

La Vall d'Uixó, Festes de Sant Vicent

La alegría de la huerta (9)

Teatre Municipal

19 d'abril

La Vall d'Uixó, Festes de Sant Vicent

La alegría de la huerta (10)

Teatre Municipal

26 de maig

La Vall d'Uixó, Festes de Sant Isidre

La Plaça (2)

Teatre Municipal

19 de juliol

La Vilavella

La Plaça (3)

27 d'agost

Sogorb

Los Claveles (26)

7 de setembre

Moncofa

La Plaça (4)

20 d'octubre

Xilxes

Los Claveles (27)

29 de novembre

Castelló

La Plaça (5)

Entre parèntesis figura el nombre de la representació. En el cas de La alegría de la huerta i Los Claveles, fem referència a la darrera producció de l'entitat, ja que al llarg de la nostra història n'hem fet altres muntatges.



Foto de família de l'estrena de "La Plaça" a la Vall.



La alegría de la huerta a la Vall.

Per Vicente J. Ortíz

Don Miguel de la Fuente

Desde muy pequeño D. Miguel de la Fuente ha sido todo un referente para mí, y, aunque parezca un tópico, no sólo en el aspecto musical, sino también en el humano. Cuando en Abril de 1990 subí al escenario para hacerle entrega de una placa, evidentemente no era consciente de lo que D. Miguel significaba para todas aquellas personas que le rendían homenaje. No obstante, mi padre, Vicente Ortiz Diago, se ha encargado de transmitirme la admiración y respeto que siente por él.

La iniciativa de dedicarle un pasodoble surge precisamente de mi padre. En julio de 1995, tras obtener el primer premio

y Mención de Honor en el Certamen Internacional de Valencia, pensó que debía visitar a D. Miguel para darle las gracias, para compartir con su maestro aquel premio que, sin sus clases, sin sus anécdotas, hubiera sido imposible de conseguir. No pudo ser... El trabajo, los compromisos, el confundir lo importante con lo urgente, también la fatalidad impidieron que aquella visita se realizara, tan sólo un mes más tarde D. Miguel falleció.

De alguna manera, debía hacerle su homenaje de agradecimiento personal, tomando unos apuntes de varias melodías... que quedaron archivadas. Manuel Igualada se lo recordaba a mi

padre, insistía en que lo escribiera, y un día me comentó que, si yo acababa el boceto de mi padre, él escribiría la letra. Aquella frase fue todo un reto para mí, ya que con 13 años decidí tomar los apuntes de mi padre, retocando algunas cosas, y aportando otras nuevas, después de unos meses nació el pasodoble Don Miguel de la Fuente.

Debo decir que Manuel Igualada Aragón cumplió su palabra y, como eterno admirador de D. Miguel (cómo no), escribió una muy acertada letra para el pasodoble.

Para mí es un orgullo haber colaborado en que se recuerde un poco más a este magnífico MAESTRO.





En aquestes dues imatges, veiem don Miguel impartint classe a Vicent Arnau Llobart.



D. Miguel de la Fuente Pasodoble

Es la luz que brilla
en nuestro corazón,
es don Miguel talento,
lucha y pundonor;
Música el arte
que él nos enseñó
con gran entrega
y sincera vocación.

Siempre alegre, siempre
fiel a su quehacer,
nos enseñó a vivir
y a poder amar,
con el alma sentir
nuestra profesión,
es don Miguel la luz
que luce y brilla al amanecer.

Don Miguel, don Miguel,
donde estés
siempre nos acompañarás,
junto a ti, hasta el fin,
compartimós sueños,
tardes y buen humor.

Don Miguel, don Miguel,
donde quiera que yo vaya
allí estarás,
que tu luz, no se apague jamás
y podamos sentir hoy
y por siempre tu dulce amor.

*Música: Vicente Ortiz Casado.
Letra: Manuel Marzano Iguakala - Aragón.
Un pasodoble homenaje a don GRINACALVINO,
D. MIGUEL DE LA FUENTE C. BELLINO*

Per Joan Montón

Salut a la Filharmònica, pasdoble de Fulgenci Badal

Un home travessa l'església apressadament. El seu aspecte és descuidat i provoca al passar murmuris i increpacions de les parroquianes: "Sempre arriba tard!" "És un rabut!" "Senye's, senye's!" -li retreu una altra. "Garcia Esbrí, 58" -respon Badal al temps que ataca amb l'harmonium els acords del cant d'entrada de la missa.

Molts són els vellers que han conegut Fulgenci Badal personalment. Després de tot, sols fa quaranta anys que va morir. Quan he preguntat per ell, de seguida m'han explicat anècdotes divertides que demostren el seu enginy o bé feien esment de la senzillesa extrema de la seua vida. Viure de la música no és fàcil avui dia i molt menys fa cent anys. Efectivament, el mestre Badal era un professional de la música que desenvolupà la seua activitat entre Amposta i la Vall: donava classes particulars de solfeig i cant, dirigia, tocava l'acordió, el piano, harmonium a les esglésies de la Nostra Senyora de l'Assumpció i del Sant Àngel...

Va nèixer a la Vall el 24 de juny de 1880. Era el fill del metge Bàdal, que deixà Benassal per establir-se en el nostre poble, i de Maria Molés i va estudiar a Castelló solfeig, instrumentació i piano.



Fulgenci Badal.

La troballa i l'edició del manuscrit

L'estiu passat vaig decidir traure del calaix la carpeta vermella on jeia oblidat un manuscrit que em va confiar massa anys enrere Vicent Orenge, llavors vicepresident de l'Ateneu Musical Schola Cantorum. "És de l'any 12! L'he trobat ordenant l'arxiu!"

Un manuscrit apaïsat, embastat en fill senzill, de quatre pàgines engroguides, escrit a ploma i titulat «Salut a la Filharmònica». I efectivament, al costat de la paraula pasdoble, hi figura una data: 4 d'abril del 1912. El nom del compositor -Fulgenci Badal- apareix en les pàgines interiors i també al darrer full damunt d'un esborrany de l'inici de la peça escrit per a piano. "Açò no ho hem tocat mai, tat?". "No, a mi no em sona de res." "Podriem provar-ho." "Sí..." i aquests punts suspensius s'haurien d'estendre no recorde quants anys -potser Vicent ho sap-, d'acumular pols i oblit. Fins arribat l'estiu passat.



Manuscrit original del pasdoble Salut a la Filharmònica.

La tasca consistia a picar en un programa informàtic que edita partitures les notes del manuscrit i, si el mestre ho considerava oportú, provar el pasdoble en la banda simfònica. Era la primera vegada que passava cal lligat autògrafa a música impresa i aviat em vaig adonar que no sols es tracta d'una faena de copista. Bé, tampoc d'una missió digna dels Titans. Senzillament vol dir que l'original presenta, de vegades, esborralls que dificulten la lectura, o bé diferents articulacions per a cada instrument en un mateix passatge i, que per tant, l'editor ha de prendre decisions. Aquest tipus d'iniciatives impliquen una certa responsabilitat. Qui sóc jo per dir que els tresets de corxera del compàs set s'han de tocar lligats -com el compositor escriu en la part dels clarinets primers- o bé solts com s'indica per la resta d'instruments? Quin criteri he de seguir si és la primera

obra que veig del compositor i no conec el seu estil? Aclaparat per tanta enrònia vaig prendre el camí més fàcil: el de l'humil copista.

Els misteris inescrutables del pasdoble “Salud a la Filarmónica”

Entre les notes burlesques de Badal, l'humil copista entreveu una infinitat d'incògnites que no sap pas desxifrar. La primera qüestió fa referència al propi

títol de la peça: “Salud a la Filharmónica”. Molts dels lectors sabreu que la Filharmónica era La Música de Rambla, és a dir, la Filarmónica Centro Vallense, formació dirigida per Joaquín Rambla Castelló, que tenia la seu en el mateix edifici que acull actualment la nostra entitat. També se sap que Fulgenci Badal fou el director més emblemàtic d'una altra banda, la Lira Nou Centre, coneguda popularment com Els Benigualets, però no en el moment de compondre aquesta peça. No seria fins l'any 1915 que el mestre Badal s'encarregà de la

formació que assajava al Casino dels Garcia. Però, no ens desviem del tema i anem a la qüestió primigènica: per què Badal compon aquest pasdoble? Fou un encàrrec de La Música de Rambla o bé el va compondre per gust? I per què el titula així? Comentant-ho amb Josep Vicent Font, ell suggeria aquesta hipòtesi: el pasdoble coincideix amb una etapa gloriosa de la Filharmónica, després d'un període de poca activitat. Efectivament, a partir de l'any tretze veiem com la seua participació en certàmens provincials i també a València



La Banda Simfònica ha interpretat el pasdoble en dues ocasions: Estrenà l'obra en el Concert de Santa Cecília, celebrat a la Sala d'Actes del Conservatori, i el repetí en el tradicional Concert de Nadal al Teatre Municipal "Carmen Tur".

és gairebé anual, obtenint guardons importants i interpretant peces de gran dificultat tècnica com ara obertures d'òperes wagnerianes o d'altres.

Sobre l'estrena tampoc tenim cap certesa documental però la recent troballa de partícels soltes de l'obra ens fa inclinar-nos perquè seria interpretada, almenys una vegada, suposem que per la formació dedicatària.

Com deiem abans, la peça té un aire desenfadat, gairebé humorístic. Després d'una petita introducció, se succeeixen les quatre seccions, cadascuna en una

tonalitat, emprant el cicle de cinquenes –A (Fa Major), B (Dò Major), A (Fa Major) i C (Sib Major) dividida en dues parts: Trio i Coda–. No hi ha transició entre una secció i una altra, per tant, els temes es presenten concatenats sense cap mena d'elaboració. Organològicament presenta també curiositats: no hi ha part d'oboè però sí de requint i per sobre de tot crida l'atenció la presència d'un instrument avui extingit: la tromba en fa. El més natural és que el compositor tinguera present la plantilla de la Filharmònica a l'hora de compondre el pasdoble. Sabem que al certamen

provincial que van guanyar l'any 1913 celebrat a Borriana van concórrer amb 40 músics.

Però, sens dubte, el més sorprenent per a mi fou trobar, en la repetició del primer tema, la marxa reial, interpretada per les trompetes a manera de contracant! I què pinta la marxa reial en eixe pasdoble? Cert és que llavors, igual que avui dia, era l'himne oficial de l'estat espanyol... però perquè el compositor ho inclou en la peça? Era una broma de les de Badal? Té alguna explicació sobre el tarannà polític del membre del Casino dels

El Casino dels Garcia.



Corbín? Intentarem respondre algun d'aquests interrogants a partir d'ara i, sobretot continuem recuperant la seua obra perquè els vellers no obliden el músic Fulgenci Badal.

Sobre el catàleg del mestre Badal

La darrera vegada que la nostra banda simfònica interpretà una obra del mestre Badal fou l'any 1980, quan el poble de la Vall homenatjà el compositor Joaquín Rodrigo. Es va inaugurar el carrer que du el seu nom i se celebrà un multitudinari concert a la plaça del Mercat, on participaren les tres bandes del poble, el grup de danses Arcude i la Coral Serra Espadà. Durant l'acte també es recordà la figura de Fulgenci Badal perquè es commemorava el centenari del seu naixement i la nostra formació, dirigida per don Miguel Arnau, interpretà el pasdoble Caudiel en la seua memòria.

L'obra de Fulgenci Badal consta almenys d'uns 200 títols i es pot trobar a València, en la Biblioteca Musical de Compositors Valencians. El pare Vicente Javier Tena Melià es dedicà a recopilar les obres dels compositors dels nostre pobles i l'any 1962 creà aquesta biblioteca que s'obrí al públic l'any 1981. Per recollir l'obra de Fulgenci Badal demanà la col·laboració del periodista local Ernesto Pérez, que s'encarregà d'escriure la biografia del compositor i reunir tot el material, que està distribuït en quatre toms. No hi ha manuscrits originals, sols còpies i, curiosament, el nostre pasdoble no hi figura. La majoria del repertori són composicions destinades a l'entreteniment escrites per a piano o bé per a piano i veu, com ara pasdobles, fox-trots, valsets, jotes, boleros, masurques, ranxeres, etc. També trobem una trentena de peces de caràcter sacre o religiós i una altra trentena



Biblioteca dels compositors valencians.

d'obres orquestrals. Crida l'atenció que, essent director de banda durant prou anys, sols tinga enregistrades cinc obres. Finalment, destaquem l'existència de quatre sarsueles, tot i que malauradament no disposem dels llibrets o de la lletra de les peces cantades.

Respecte al repertori de teatre musical, Ernesto Pérez escriu el següent: "Su repertorio alcanza también a la zarzuela, siendo su primera "El nuevo alcalde", con letra de don Fermín García, juez municipal. También tiene compuesta una zarzuela grande que no llegó a estrenarse, de corte operístico titulada "La Maya", con letra de Teófilo Díez Caballero".

Part del seu repertori –una trentena d'obres– està registrat en la Sociedad General de Autores Españoles. En l'arxiu de la nostra entitat, a més de Salut a la Filharmònica, trobem el pasdoble Caudiel que acabem d'esmentar i un bon nombre de partícels que demostren una altra activitat que va conrear: la de copista.

Dades i efemèrides

* En aquell temps, la Restauració que havia donat estabilitat institucional a l'estat espanyol començava a agonitzar. El primer ministre, José Canalejas, seria assassinat el novembre del mateix any de la composició del nostre pasdoble i la crisi política s'allargaria fins a 1923, quan el general Primo de Rivera establí la Dictadura després d'un colp d'estat.

* Segons estudis demogràfics, la Vall en 1910 tenia 8.856 habitants.

* En 1912 es va crear la "Razón Social Silvestre Segarra e Hijo, Sociedad Regular Colectiva", la família Segarra començava a convertir-se en una gran potència industrial i comercial.

* A principis de segle els llauradors comencen a substituir la vinya per tarongers transformant els secans en regadius.

Per Manuel Segarra

Soittokunta



No, no és un error d'impremta, el títol d'aquest article és Soittokunta. Aquesta és una paraula fina composta per dues paraules: soitto que significa 'tocant' i kunta que significa 'grup de gent'; es a dir, 'grup de gent que toca' o 'banda'. El finès està ple de paraules compostes, algunes d'elles poden arribar a tindre més de deu paraules.

Però amb aquest article no vull donar lliçons de finès. Vull parlar un poc de les bandes a Finlàndia. Concretament de les bandes en què toque, que són dues: Forssan Soittokunta i Teuron Torvet de Tammela. Parlaré primer de la que em cau més a prop, la de Forssa, encara que vaig començar a tocar al Teuron Torvet.

El Forssan Soittokunta té com a inicis un septet de vent metall, però amb el temps van afegir instruments de vent fusta i percussió. Actualment podem trobar-hi tres o quatre trompetes, una corneta, una trompa wagneriana, un trompa, dos tubes tenors, un bombardí, un trombó, un tuba, un saxòfon tenor, un clarinet, una flauta i un percussionista. Depenent del concert, poden vindre alguns reforços com clarinets o saxòfons. Molts músics d'aquesta banda toquen en el Teuron Torvet també. Els assajos, que duren

dues hores, són una volta a la setmana. Del Teuron Torvet us puc dir que és més antiga. Té uns 75 anys. Aquesta banda la formen una corneta, dos trompetes, un trompa, dos tubes wagnerianes, un bombardí, un tuba tenor, un tuba, dos saxòfons tenors, un saxòfon alt, dos flautes i tres clarinets. Actualment, el mestre ha decidit deixar la direcció per tocar el trombó. Així que ara la banda no té director i assagem sense, la qual cosa fa que no puguem tocar peces molt difícils. Abans els assajos eren cada setmana, però ara que no hi ha director, s'han reduït a un cada dues setmanes d'hora i mitja cada un.

Les bandes no tenen junta directiva. Solament tenen un president, que fa totes les feines que pot. Però la gent sempre està preparada per a ajudar en allò que faça falta. Aquest president és la persona que organitza els actes i és la persona de contacte. Al llarg de l'any podem fer uns quatre o cinc concerts, dos dels quals són fixos en el calendari perquè són actes oficials. Un és el dia de la Independència (6 de desembre), i l'altre és el dia del Veterà de Guerra (27 d'abril). El tocar amb les dues bandes és un poc de problema perquè tinc actes a la mateixa hora a Forssa i a Tammela, així que cal decidir on vaig a tocar. La

resta d'actes són un concert d'estiu per a tancar la temporada, un acte d'obertura del mercat de Nadal. Aquest últim té la peculiaritat que es fa a finals de novembre a l'aire lliure i, com podeu imaginar, fa un poc de fred. El concert de primavera és un dels concerts on el programa pot ser un poc més llarg o convidem solistes. Els actes oficials i el de Nadal són finaçats per l'Ajuntament, però la resta els financem nosaltres, és a dir, es cobra entrada, que sol ser d'uns 10 euros. En cada concert que fem hi ha sempre un descans en què es va a la cafeteria de l'auditori per a prendre cafè i pastes. És una tradició molt important.

El nostre repertori inclou marxes, música de ball (tangos, valsos), arranjaments per a banda d'obres clàssiques o fragments d'aquestes. Però poques obres escrites per a banda. Les obres solen tenir una duració de cinc o deu minuts només. Com a curiositat, puc contar que hem tocat el pasdoble Àtenu Musical, però la manca de vent fusta fa un poc difícil tocar pasdobles. Ara ja teniu una petita idea de com és una banda de música a Finlàndia. Com podeu veure, ací no hi ha tanta tradició bandística com a València, però al cap i a la fi tots som un grup de gent que els agrada ajuntar-se una estona per a fer i gaudir de la música.

Per Carlos D. Perales

Deliciosa Bohemia

Pocas son las obras que consiguen conmovernos sólo al recordarlas. El mundo de la zarzuela nos regala momentos líricos, sublimes, mundanos, curiosos, grotescos y hasta ridículos. Pero coincidiremos en la belleza de la zarzuela del maestro Vives, *Bohemios*. Nació, como otras obras, de la acertada idea del escritor Henri de Murger y su novela *Scènes de la vie de Bohème*. El trágico perfil que le diera el gran Puccini a su *La Bohème* o el esperpento de las *Luces de Bohemia* del pontevedrés Valle-Inclán aquí se torna en puro lirismo, amor cándido y deleite del arte. Una obra que se representó dieciocho mil veces en sus primeros veinticinco años (y en Barcelona hubo noches que se dieron hasta 21 representaciones contando la de todos los teatros de la Ciudad Condal) merece todo el respeto desde la perspectiva de artistas que se disponen a su montaje.

Bohemios pertenece a la tradición del acto único o género chico. Los libretistas Guillermo Perrín y Miguel de Palacios comenzaron sus andaduras casi siempre en colaboración y en revistas como *Certamen nacional* y *Cuadros disolventes* para Manuel Nieto y que tanto triunfo obtendrían años más tarde con la exuberante parodia de la *Aida* de Verdi: *La corte del Faraón*.

Bohemios es una viñeta romántica que no trata de emular en absoluto la perspectiva de Puccini, aunque su frescura y delicadeza han conquistado a quienes se han acercado a ella. Son los propios autores del texto los que insinúan a Rodolfo y a Mimí, los colegas puccinianos de nuestros bohemios. De su partitura se extraen influencias más francesas que italianas, que nos muestran la evolución del maestro Vives. Su técnica pertenece al repertorio operístico francés antes que al de la opereta. La impresión inmediata que se desprende del análisis de la partitura es la habilidad del compositor de construir

unidades más complejas que las utilizadas habitualmente en el género chico.

Cuando se me ofreció la dirección escénica de la obra dentro de esta familia de la Schola Cantorum, no pudo venir mejor acompañada que con este proyecto. Es una obra que de entrada está condenada al éxito, y esto exige aún más. Mi experiencia como director de orquesta en el repertorio operístico me coloca en una situación delicada. En el diseño de las escenas para *Bohemios* he procurado estudiar lo que se viene haciendo en distintas producciones y huir de aquellos esquemas ya manidos. El simbolismo ha sido mi referente a la hora de planificar el diseño de cada escena. Una disposición cuidada del atrezzo y la eliminación de paredes o muros unido a un diseño específico de iluminación se presenta más adecuado al lirismo de la obra que al sobrecargo de realismo al uso. Estamos mal acostumbrados en zarzuela pues la escenografía no arriesga en cuanto al simbolismo de las obras. Al público no hay que decirle lo que debe o no debe pensar, se le debe siempre sugerir, insinuar, o encaminar pero nunca se puede privar al diseño artístico de la magia de la imaginación. Si hemos de representar una escena dentro de una casa se procura siempre diseñar esta casa con el mejor de los detalles. Es justo lo contrario en ópera. Así pues esta hermana mayor ya superó ese horror vacío y realista que a menudo vemos en los montajes de zarzuela.

Bohemios es una obra muy grata, no requiere de piruetas en la interpretación. Sí necesita de una sincronía casi perfecta en cuanto a lo musical. Las correspondientes arias de Roberto, Cosette o el bohemio tienen una frescura nada envidiable a las de Gianni Schicchi o *La fanciulla del West*. Lástima que el maestro Vives no hubiera contado con los libretos de Forzano o Civinini. Digno de mención es el segundo cuadro en lo que compete al coro. El desarrollo de los



temas y el trabajo contrapuntístico de las voces conforma uno de los pasajes más lucidos en la zarzuela para el conjunto coral. Precisamente se conocí que el día del estreno fue este número el que levantó al público de la silla e hizo salir tres veces al maestro Vives a saludar. No fue tan acertada la interpretación de Roberto por Carlos Allen Perkins, primo de Alfonso XIII, que no era ni tenor ni barítono ni cantante profesional y que padecía afonía crónica.

Tal es la admiración de esta zarzuela, que ha sufrido varias transformaciones. El madrileño Conrado del Campo la musicalizó en ópera (en vida de Vives y con su autorización), estrenándola en el Teatro Real el 26 de febrero de 1920 con buen éxito. Otra transformación la 'sufrió' (pues en este caso no salió bien la cosa) en 1965 cuando le añadieron un acto mediante arreglos al libreto por José López Rubio y a la partitura por Rafael Ferrer.

En el *Bohemios* original el efecto pretendido del argumento está plenamente conseguido, sin salirse de sus modestas aspiraciones, no hay trasfondo psicológico ni vidas atormentadas como en el 'Adiós a la bohemia' de Sorozábal. Sólo unas escenas supuestamente realistas bien contadas, pero quedándose en la lisonjera 'cáscara' de tan recurrente tema. A esta intrascendencia le dedica Vives una música sencillamente deliciosa, desde el principio hasta el final.

Per Manolo Roig i Joan Montón

Julio Gómez: la Suite en La i Maese Pérez el Organista

La nostra banda simfònica s'ha acostat al llarg d'aquest any a la figura de Julio Gómez interpretant dues transcripcions de les seues dues obres orquestrals més representatives: el poema simfònic Maese Pérez el organista i La Suite en La. L'aproximació a aquest autor resultava procedent ja que s'ha editat per primera vegada la seua obra simfònica completa, interpretada per l'Orquesta de Córdoba sota la direcció de José Luis Temes.

Afirmar que Julio Gómez pertany al nacionalisme resulta massa simplista, si tenim en consideració que aquest moviment musical abraça una centúria i que dins del mateix sac hem d'introduir personatges estèticament tan heterogenis com Barbieri, Falla o els germans Ernesto i Rodolfo Halffter. Per afinar més, només cal dir que Gómez comparteix generació, entre d'altres, amb Joaquín Turina, del qual acabem de tocar les Danzas Fantásticas, i que forma part d'un grup que els musicòlegs denominen Generació dels Mestres i que situen enmig del 98 musical i la Generació del 27. El mateix compositor reconeixia: "Soy, por mi nacimiento, por irresistible inclinación de mi gusto personal, un compositor del siglo XIX". La seua estètica valora l'espontaneïtat en la creació musical i l'apropament al públic popular: "Vayamos en busca del pueblo para hacer arte grande y duradero". Gómez no se sentí atret pels corrents francesos o germànics i va conrear un nacionalisme fonamentat en la tradició espanyola i reivindicant dins d'ella la sarsuela.

Si únicament valoràrem la seua faceta compositiva, també acabariem massa prompte: Julio Gómez destacà com a columnista, sobretot en el diari madrileny El Liberal, des d'on va polemitzar amb el crític d'El Sol, Adolfo Salazar, defensor de les avantguardes i antiromàntic tenaç. A més, dirigí el Museo Arqueológico de Toledo, fou el cap de la secció de música de la

Biblioteca Nacional i durant la major part de la seua vida activa ocupà el lloc de bibliotecari del Real Conservatorio de Música y Declamación. A més,

dirigí la revista i editorial de música per a banda Harmonia de la qual hem interpretat tantes transcripcions. Un autèntic erudit.



Julio Gómez en l'època de l'estrena de la Suite en La

La Suite en La

La Suite en La fou composta el 1915 per a un concurs convocat pel Círculo de Bellas Artes en el qual es demanaven obres per a gran orquestra inspirades en “el caràcter de la música espanyola”. L’obra no va merèixer cap premi per part del jurat però esdevindria un rotund èxit quan dos anys després s’estrenà en un concert popular, celebrat en el Circo Price de Madrid. Segons expliquen les cròniques, cadascun dels quatre moviments s’ovacionà –sembla semblar que llavors s’aplaudia així– i els darrers dos es van haver de repetir a petició popular.

Amb aquesta peça el compositor es guanyà un nom dins del simfonisme estatal però també l’etiquetà com a nacionalista popular, la qual cosa eclipsà la part del seu repertori que cercava altres intencions estètiques. El cas és que Julio Gómez camina en la Suite en La per la senda de la tradició del teatre musical espanyol, és a dir, la tonadilla escènica i la sarsuela, i es mostra impermeable als corrents europeus que atreïen altres.

Com hem explicat, l’obra s’estructura en quatre moviments: Preludio, Intermedio, Canción popular i Danza final. Combina diversos elements associats amb el nacionalisme: folklòrics, com la copla de jota en el primer moviment; arabismes, com en el tercer moviment que, segons el propi autor, està basat en una “antiga melodia oriental, probablement importada pels israelites espanyols” i, per fi, referències a la sarsuela o al casticisme que trobem en el segon i quart moviments, materials reutilitzats de l’òpera còmica *El beso de Judas*, composta el 1914. Tot presentat amb senzillesa i naturalitat, privilegiant la melodia i amb un tractament formal assimilable per un ampli públic.

Abans, per situar-nos, anomenàvem Joaquín Turina com a company de generació de Julio Gómez. No vol dir que el seu llenguatge siga idèntic. Turina

HARMONIA
REVISTA MUSICAL
FUNDADA EL AÑO 1916 POR
MARIANO SAN MIGUEL

SUITE EN LA

PRELUDIO
INTERMEDIO

JULIO GÓMEZ

60 pesetas

Carrera de San Francisco - 9 - MADRID.

Portada de la transcripció per a banda de La Suite en La.

estudià composició amb Vincent d’Indy a París i el seu nacionalisme musical es barreja amb pinzellades impressionistes. Penseu en *Ensueño*, el segon moviment de *Las Danzas Fantásticas*. L’opció d’un no és millor que la de l’altre, simplement

diferent: Gómez considerava Turina, juntament amb Falla, com un dels caps de la seua generació. Bé, potser ho deia perquè, després de tot, eren consogres i s’havien de cuidar les formes...

La llegenda de Bécquer

Comença la llegenda: «En Sevilla, en el mismo atrio de Santa Inés...» El convent de Santa Inés, escenari de la narració de Bécquer, és un convent de clarisses amb domicili al carrer María Coronel, títol que commemora qui fou la fundadora i primera abadessa de la comunitat. Per bé que la llegenda de l'organista cec rescata el convent de caure en oblit, no menys sobresalt que esta ens causarà la biografia de la benefactora. La història es remunta a la segona meitat del segle XIV, temps en què Sevilla és un dels teatres principals de la lluita pel poder entre Pere I el Cruel i el seu germà bastard Enric de Trastàmara. Ocupada pel conspirador, és recobrada per Pere, que, fent honor al seu malnom, es venja de tots aquells que considera deslleials. D'entre ells, Juan de la Cerda, marit de María Coronel, que és descendent de la família reial de Lleó i que recolza la causa del Trastàmara. No content de decapitar-lo, el rei assola sa casa i la sembra de sal perquè ni les males brosses recordaren el traïdor. Tot i el dol, per a María les desgràcies no havien fet més que començar, perquè, a pesar que l'estada del Cruel a Sevilla va ser curta, temps va tindre per conèixer-la i quedar-ne enamorat. María, assabentada del cas, per allunyar-se del monarca, es trasllada a casa dels seus pares i allí se sent segura. Però, pocs dies després, en vore com uns soldats assaltaven la casa, s'escapa i busca refugi al Convent de Santa Clara. Pere tarda poc a assabentar-se del nou parador i, quan es presenta a buscar-la, les monges l'amaguen sota unes fustes i de moment no la descobrix.

El poeta i la natura



Passen els dies i María va normalitzant la vida junt a les monges i exposant-se cada volta amb menys precaució. Però es veu que el rei se'n malfia, vist que dies després es presenta d'improvís. Comença una persecució pel convent. María, acovardida, en mal punt aplega a la cuina, on agafa una paella amb oli brulent i se la tira a la cara, per a, perduda la bellesa, guanyar la llibertat. Gest de tant de coratge impressiona el monarca castellà, que encarrega les monges curar-la i com a desagrauge li concedix allò que demane. I María Coronel, després de vore la mort de vora, demana que al lloc on s'alçava la casa del seu marit es construís un convent de clarisses, del qual ella seria la primera abadessa.

Hui dia la comunitat de clarisses perviu a un passeget de la Sevilla més turística. És un més dels nombrosos convents de la capital andalusa, on per Nadal acudix la gent buscant els famosos «bollitos de Santa Inés». Però més motius de visita té el convent, perquè al cor es conserva, dins d'una urna de vidre, el cos incorrupte de María Coronel. Si l'atzar vos porta a Sevilla un 2 de desembre, deixeu-vos caure pel Convent de Santa Inés. És el dia que exposen per als visitants el cos de María Coronel, la monja de la cara cremada, la plaça incontestable del rei Cruel.

Al mateix cor del convent, enfront de les restes de la malfadada senyora, en un raonament, que més no és menester per a ell, descansa de músiques i de males mans l'orgue de Maese Pérez, aquell que inspirà a Bécquer la llegenda. És un orgue menut, de pocs registres i amb les trompeteries horitzontals típiques dels orgues espanyols. És ben segur que, de no ser per Bécquer, la puixança de la modernitat, els inacabables conflictes o el menyspreu amb què la ignorància tracta allò que no és profitós, haguera fet del nostre orgue llenya de foguera o fatal munició. Amb este instrument humil, i tal volta per ser-ho, s'apanyava,

*«Ay, conventos sevillanos,
bellos palomares blancos,
bollitos de Santa Inés
y yemas de San Leandro!»*



El retrat més famós de Bécquer

fent i desfent, Maese Pérez i, pel que es veu, molt bé, atés que arquebisbes o marquesos canviaven la solemnitat de tota una catedral per poder escoltar-lo. I en una nit de Nadal, la darrera de Maese Pérez, comença la llegenda. L'ancià organista, malalt i amb la certesa d'una mort imminent, toca per punt la Missa del Gall, malgrat la desaprovació de sa filla, única família del músic. Els assistents esperen cadascuna de les seues intervencions, si bé és al moment d'alçar la sagrada forma quan s'adonen que el que està sonant és realment prodigiós. La música eleva l'esperit del devot auditori fins que, d'escopetada, un acord dissonant desperta tothom del recolliment. A Maese Pérez li hi ha aplegat l'hora.

Al record de l'extraordinari fenomen respon la gent amb gran respecte. I com a mostra d'unció, la comunitat decidix que, en successives Misses del Gall, mai més ningú toque l'orgue quan el sacerdot alce el Cos de Crist. Però no acaba ací la història, perquè també l'enveja pren part en ella en la persona d'un organista rival, guerro per més senyes, que pren a burro-barra el fervor de la gentada, i s'entesta a tocar la Missa

del Gall i no respectar la memòria de l'estimat organista. Aplegat el dia, els fidels ordixen un complot i assistixen a la celebració proveïts de tota mena d'objectes amb què fer soroll. En senyal de desacord, tan bon punt l'organista ataca els primers acords estos són ofegats fent sonar la bigarrada orquestra. Però en sentir la portentosa música que venia dels tubs, els veïns, així com abans es mostraren determinats a boicotejar l'actuació, emmudixen estranyats per la inopinada solvència de l'organista. Acabada la missa, l'organista assegura que no tornaria a tocar eixe instrument, adduint que és vell i no funciona correctament. Tots queden perplexos en vore que el fanfarró no galleja el triomf i que l'insuls organista es redimix d'improvís. Com diu un personatge de la narració: «Aquí hay busilis». Què diríeu que és el que passa? No em perdonaria desbaratar-vos el final.

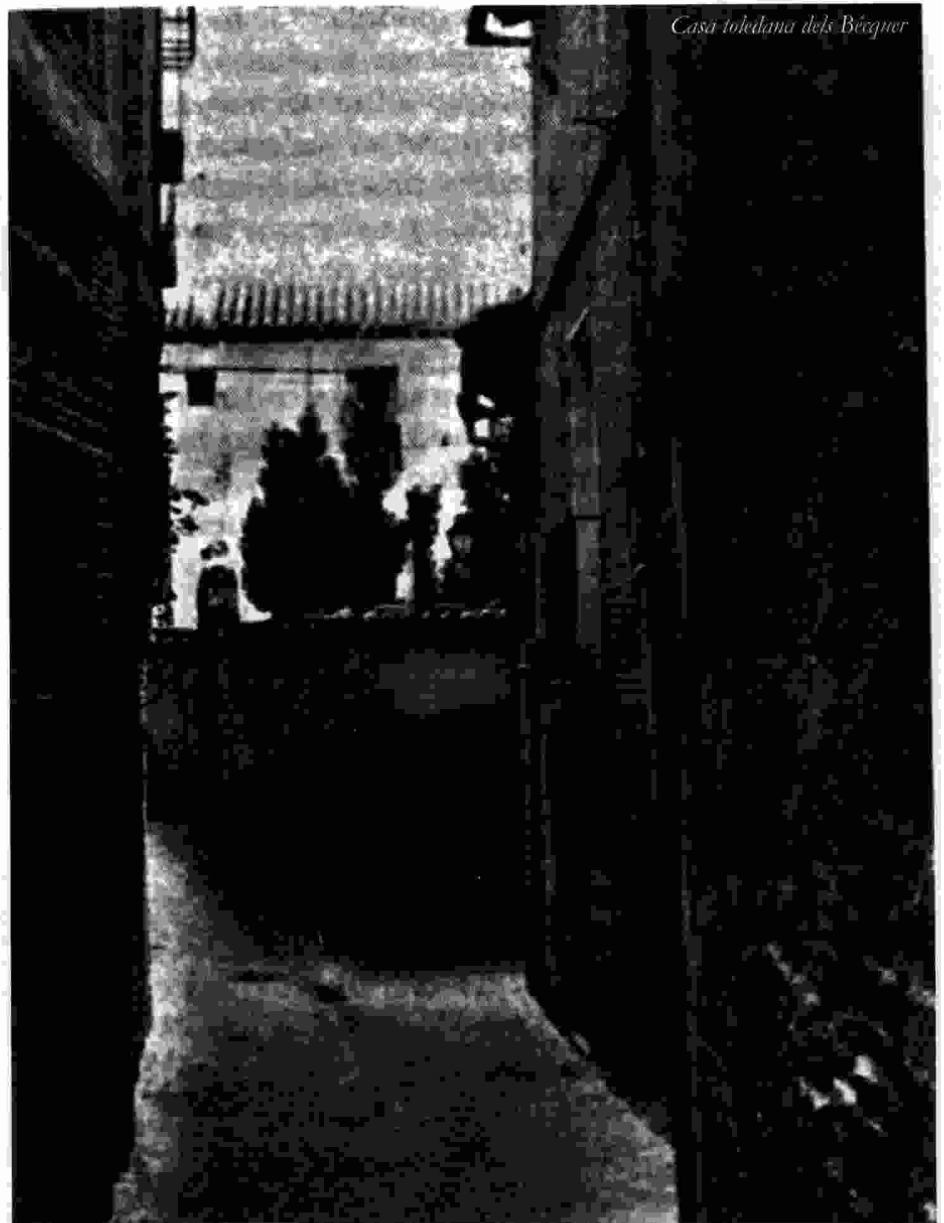
Carregada de simbolisme està la narració. D'una banda, l'organista, alter ego de l'autor, se'ns presenta cec i malalt, obcecat en un orgue vell, en res comparable al de la Catedral al qual ha renunciat. És lleial, complidor, estima el seu treball i no precisa felicitacions. Per l'altra, l'organista guerxo, tal volta transsumpte també del propi Bécquer, l'envejós, amic de l'adulació i de l'èxit fàcil, incapaç d'admirar la virtut ni de cultivar-la. Més dels segons que dels primers se'n veuen pertot arreu, però no us enganyeu, perquè, encara que de persones com Don Miguel no se'n topeten a patades, dels primers també n'hi ha molts. El que passa és que la bondat, la modèstia i la virtut no sap d'altaveus, ni de publicitat, ni de cadenes de televisió.

No em resistisc a fer menció de la figura d'un altre organista singular, dona en este cas, probablement humil i senzilla com Maese Pérez, i que tenim més a prop, dins la nostra província. Parle d'Ambrosia Pitarch, una monja que viu a l'època de Bécquer a Sant

Mateu. Estem en les Guerres Carlistes, que en el Maestrat van tindre especial virulència. Sant Mateu era avui carlista, demà isabelina i al sendemà carlista altra vegada. Tots dos exèrcits celebraven la conquesta de la plaça amb missa solemne. Uns donaven gràcies a Déu per un motiu i altres pel contrari, però quan aplegava l'hora de triar l'organista, tots dos exèrcits exigien sor Ambròsia, que, asseguda al banquet, entre motet i

motet, devia pensar, com deia ma aucla: Món de mones!

No és estrany que Bécquer use la música en moltes de les seues narracions. Els biògrafs diuen que era un pianista apanyat i que també xampurrejava la guitarra. Gustavo Adolfo Bécquer fa els primers passos al món de l'art a Sevilla. D'estirp de pintors, es cria per als pinzells i acaba d'escriptor. Ben prompte la capital andalusa li



Casa toledana dels Bécquer

queda curta i la seua carrera el porta a Madrid. A la vila i cort, treballa en un periòdic conservador i catòlic titulat El Contemporáneo, on, entre altres, publica Maese Pérez el organista. Compagina la tasca d'articulista al periòdic amb el de censor de novel·les, càrrec que li proporciona sustentament econòmic. La seua biografia és un conjunt de clars i d'ombres, de períodes de certa fama i de patir més fam que els anacoretetes. L'accentuat catolicisme unit a un natural força idealista el porta a emprendre projectes monumentals, com fer la història dels temples espanyols, que deixa a males penes començada, i que li costa una malaltia a ell i a l'editorial la bancarrota. La seua mort prematura fa que, en vida, no veja les seues llegendes publicades juntes, sinó que esta esdevinga una obra pòstuma editada pels seus amics.

És curiós el paral·lelisme entre la biografia de Bécquer i la de Machado. Tots dos són sevillans, tots dos marxen jòvens a Madrid i es casen a Sòria, Machado amb Leonor, Bécquer amb Casta i cap dels dos, si bé per distints motius, ho encerta. Sòria i Sevilla són font d'inspiració capitals en l'escriptura d'un i d'altre. Les vides d'ambdós tenen molts paisatges semblants i així com farien el camí de l'ermida de San Saturio o s'admirarien en vore el claustre de San Joan del Duero, també, amb seguretat, els dos hauran trepitjat el carrer de María Coronel, hauran passat per davant del «atrio de Santa Inés» —Bécquer hi entraria, Machado no—, i les campanes del convent hauran sigut l'acompanyament, inconscient o no, de sa melodia. És de suposar entre altres raons perquè el carrer María Coronel desemboca al nord amb el palau de Dueñas, casa nobiliària, propietat de la duquesa d'Alba, i, sabeu qui va viure allí durant la infància? No? Una pista: al pati hi ha una font... i un llimoner.



Poca gràcia o gens feien a Julio Gómez els poemes simfònics. Tot i la seua afició a la literatura, fer cabrioles perquè una tuba sembla un barco o una fanfàrria la batalla d'Almansa no acabava d'convèncer-lo. Així, fou Maese Pérez l'organista, l'única obra que dedicà a la música programàtica. Tal volta, altres consideracions que les purament estètiques foren les que l'animaren a compondre-la. D'una banda, les bases del concurs per què fou pensada preceptuaven la llegenda de Bécquer com a argument. D'una altra, no serien bons temps per a Julio Gómez: estem parlant de l'any 1940 i ell acabava de ser depurat del seu càrrec al Cos Nacional d'Arxius i Biblioteques i de passar una temporada en la presó acusat d'esquerrà. En esta situació no és improbable que necessitara els diners del premi, que finalment guanyà.

De la relació entre la música de l'obra i l'argument de la llegenda cal ressaltar el tema líric que representa l'organista i una cita d'un introït gregorià de la Missa del Gall, amb gloses a l'estil dels organistes del XVI i del XVII.

L'obra, després d'endur-se el premi de l'Ateneu de Sevilla, fou estrenada l'any 1941 al Teatre Espanyol de Madrid. Posteriorment, Julio Gómez realitzà una transcripció per a banda, que per exemple seria l'obra obligada de la Secció d'Honor al Cerramen de València de 1943.

Per Ximo Canós

La Selva Negra

–Escolta, Ximo, encara no m’has dit les teues impressions del viatge a Alemanya.

–Però si tú també venies!

–Ja! Però, després del que vàrem parlar en l’anterior ocasió, volia saber si t’havia agradat, com t’ho vas passar... En fi, comentar-ho!

–Tens raó però és que no n’hem tingut ocasió. I a tu, et va agradar?

–Moltíssim, va ser molt agradable i el viatge no se’m va fer gens pesat. La veritat és que ho muntàreu bé.

–Bé! Estos de Viatges Hueso tenen molta experiència i amb el seu soci,

Helmut, ho tenen ben muntat allà.

–Sí, sobretot per a grups com el nostre, que necessitem trobar-nos còmodes i, la veritat, amb tot l’alberg per a nosaltres poguérem fer alguna festeta guapa. No creus?

–Ja ho pots dir, ja, i amb “boda” inclosa! Però no veges, el fill d’Helmut, com ens donava canya (vull dir cerveses), que espavilar que era el bandoler... Ah!, i que no s’enganyava mai al teu favor, sempre al seu i, si et despistaves, “casc” que no cobraves.

–Així, Ximet, què és el que més et va agradar del viatge?

–La veritat és que tot va respondre a les expectatives que tenia, res em va decebre però, a banda l’ambient que nosaltres portàvem, si he ded destacar alguna cosa per damunt de les altres, seria el conjunt del paisatge, el verd, l’aigua, com estava tot de net, les balconades amb flors, les valls i les muntanyes, els rius i els llacs, els poblets i les ciutats...

–Para, para, que t’ho acabes tot! Ja te veia transportat de nou a la Selva Negra.

–És per a això i més! O no tinc raó? No eren preciosos eixos pobles enmig de les valls (Todtmoos, Todtnau, Schönau)? I què em dius de les dues ciutats més



Concert a Schönau.

importants, de St. Blasien i Friburg? O és que no et pareixia de postal el carrer principal de Waldshut?

—Quanta raó tens! M'estàs fent recordar coses molt boniques! A mi em va impactar molt el pont de fusta de Bad Säckingen, que aprofitarem per passar a Suïssa, dalt del Rin, amb tanta aigua com portava després de les fortíssimes pluges i inundacions. Molt curiós em va parèixer el museu de les trompetes, així com també em va agradar moltíssim la catedral de Friburg. Et recordes del mercadet a la plaça de la catedral?

—La veritat és que tota Freiburg és una meravella! I a la vesprada quan anarem al llac Titisee, quin passeig férem en barco i els joves en patinets, que no s'ho passaren bé ni res!

—Ximo, no em diràs que la cataracta de Todtnau no impressionava? I a més amb aquell dia tan bucòlic que tinguérem.

—Sí, igual que les cascades de Menzenschwand, que també tenien molt d'encant, sobretot a la nit, totes il·luminades.

—Escolta! Tan bé que ens ho passarem i no podem repetir?

—Ah, com es nota que no vas molt pels assajos, eh? Ja hem comunicat als músics que tenim una altra oferta, de la mateixa companyia, per anar enguany a París, actuar en Disney, Versalles...

—Home! I això t'ho tenies callat?

—No!, ja ho hem comunicat fa unes setmanes i ara volem veure si la gent respon, amb les condicions del viatge: són 8 dies i també l'entitat vos finançarà el que puga per tal d'animar-vos.

—Escolta! Em sembla molt bé, és una gran ciutat i tinc entès que està considerada de les més boniques del món i la que més visitants rep al cap del'any. Ja contareu, doncs? Alguna cosa més, Ximet?

—De moment, res més. Au, vingal, esperem que vos animeu i vos n'apunteu molts, com l'any passat, i prompte!! Ens veiem a París!!!!



Museu de la Trompeta a Bad Säckingen



Desfilada per Todtnau



